

Justiits- ja Digiministeerium
info@justdigi.ee

Teie: 21.09.2026 nr 8-1/6782-1

Meie: 12.10.2026 nr 49

Täitemenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (täitemenetluse peatamise regulatsiooni muutmine) väljatöötamiskavatsus

Täname võimaluse eest avaldada arvamust täitemenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (täitemenetluse peatamise regulatsiooni muutmine) väljatöötamiskavatsuse (edaspidi VTK) osas. Järgnevalt Pangaliidu seisukohad ja ettepanekud.

VTK enda hinnangul on mõju sissenõudjatele valdavas osas positiivne: täitemenetluse osaline peatamine vähendab põhjendamatu menetluse seiskumise riski, konkureerivate arestide regulatsioon võimaldab järgmise järjekoha sissenõudjal nõuet jätkuvalt rahuldada, ning sundtäitmise aegumise peatumine kaitseb sissenõudja nõuet.

Sellele vaatamata sisaldab VTK ka mitmeid punkte, mis võivad konkreetsetes olukordades sissenõudja positsiooni oluliselt nõrgestada võrreldes kehtiva õigusliku olukorraga. Peamine probleem seisneb selles, et VTK annab võlgnikule mitmes punktis senisest suurema käsutusõiguse tema sissetuleku ja kontode üle just neil perioodidel, mil sissenõudja jaoks on juurdepääs võlgniku varale kriitilise tähtsusega. Lisaks toome esile teemad ja küsimused, mis vajavad täpsemat reguleerimist krediidiasutuste kui arestide täitjate vaatest.

1. Täitemenetluse peatamise mõju sissetuleku ja konto arestimisele (VTK p 3.2.2)

VTK kavandab normi, mille kohaselt täitemenetluse peatamise ajal ei kehti samas menetluses koostatud arestimisaktiga seatud käsutuspiirangud võlgniku sissetulekule ja kontodele — kolmas isik lõpetab kinnipidamised ja võlgnik saab käsutada oma sissetulekut ja kontot täies ulatuses peatamise ajaks.

Mõju sissenõudjale on negatiivne. Kehtiva regulatsiooni tõlgendus, mille VTK ise samas punktis tunnustab juba praegu tuletatavaks, ei ole senini viinud sissenõudjate nõuete rahuldamise ulatusliku kahjustamiseni, kuna praktikas jäävad arestid pigem kehtima.

VTK-ga soovitakse kehtestada uus regulatsioon, et TM peatamise korral peatatud täitemenetluses sissetulekule ja kontodele seatud arestide mõju kaob täielikult (kuigi need arestid jäävad kontodele hoidma oma järjekohta, siis nendel arestidel ei ole mingit piiravat mõju võlgniku raha kasutusele) ja võlgnikul tekib täielik õigus oma kontosid kasutada, st uue regulatsiooni korral saaks täitemenetluse peatamisel võlgnik õiguse hakata kasutama ka neid summasid, mida arest enne TM peatamist kinni hoidis (nt. hagi tagamiseks arestitud summad).

Selgesõnaline seadus, mis vabastab võlgniku käsutuspiirangust igal peatamise juhul, suurendab riski, et pikema või korduva peatamise korral (nt vaidluste, edasikaebuste või maksegraafiku vaidluste ajal) jõuab võlgniku käsutusse rahasumma, mis oleks muidu läinud sissenõudja nõude katteks. Kuna peatamise põhjuseks võib olla ka võlgniku enda esitatud, hiljem põhjendamatuks tunnistatud kaebus, kannab sissenõudja ajutise, kuid korduva käsutusõiguse vabastamise riski, isegi kui vaidlus osutub lõpuks alusetuks.

Sissenõudjate vaates on õiglasem, kui täitemenetluse peatamise mõju laieneb vaid pärast täitemenetluse peatamist võlgniku kontodele laekuvatele summadele. Kõik need summad, mis on kontodel arestitud enne peatamist (kuid mida ei ole täiturile üle kantud), jäävad jätkuvalt arestituks.

Kui siiski otsustatakse regulatsiooni kasuks, kus täitemenetluse peatamisel on konto täies ulatuses vabaks kasutamiseks ja peatamise alus osutub põhjendamatuks (nt kaebus jäetakse rahuldamata), peaks seadus nägema ette võimaluse blokeerida vähemalt osa vabastatud vahenditest või kehtestada muu kompensatsioonimehhanism, mis kaitseks sissenõudjat võlgniku poolt vaidluse ajal kasutatud vahendite eest.

Kui otsustatakse ikkagi selle lahenduse kasuks, et TM peatamise järgselt jäävad vabaks kasutamiseks ainult pärast peatamist laekuvad summad, siis tuleb seaduses reguleerida ka peatatud arestiga seotud arestimisele mittekuuluva summa kasutamise õigus pärast TM peatamist ehk siis, kas täitemenetluse peatamise järgselt saab võlgnik jätkuvalt kasutada jooksva kuu arestimisele mittekuuluvat summat, kui arestimisaktiga oli see talle määratud ja peatamise hetkeks ei olnud ta veel kogu arestimisele mittekuuluvat summat ära kasutanud. Või täitemenetluse peatamise tagajärg on see, et kuna arestimisakti piirav mõju kaob, siis ei kohaldata enam ka arestimisele mittekuuluvat summat ja võlgnik saab õiguse kasutada ainult neid vahendeid, mis laekuvad pärast TM peatamist.

2. Täitemenetluse peatamine füüsilise isiku MJA menetlemisel (VTK p 3.2.4)

Kuna MJA menetluse algatamisel kohus peatab FIMS § 16 lg 3 alusel menetluse kõikides võlgniku suhtes eelnevalt algatatud sissenõudmismenetlustes (FIMS § 16 lg 3 „Usaldusisiku nimetamisel peatab kohus võlgniku vara suhtes läbiviidava täitemenetluse või muu sundtäitmise raha sissenõudmiseks.....“), siis teeme ettepaneku:

- Kaaluda regulatsiooni, et sundtäitmiste peatamine jõustub kohtumääruse tegemisest viivitamatult ja krediidasutused võivad kohtumääruse alusel peatatud menetlustes seatud arestide täitmise peatada ilma, et kohtutäitur peaks selleks saatma TMS § 50 kohase eraldi korralduse. Sama regulatsioon võiks meie hinnangul kehtida ka PankrS alusel juriidilisele isikule ajutise halduri määramisel toimuvate sundtäitmiste peatamisel.
- Selgelt reguleerida, kuidas mõjutab MJA menetluse algatamisel kohtu poolt otsustatud sundtäitmiste peatamine võlgniku kontodel olevate RAB piirangute või kriminaalasjades seatud areste.
- Selgelt välja tuua, kas samad õiguslikud tagajärjed, mis plaanitakse kehtestada TM peatamisele, hakkavad kehtima ka Maksu- ja Tolliameti poolt läbiviidava sissenõudemenetluse peatamisele.

Lisaks peame hädavajalikuks FIMS § 16 lg 3 sundtäitmise peatamise ja vara käsutuskeelu mõju täiendamist pärast MJA lahendamist erinevates võimalikes olukordades – VÜK, pankrot, KVM, menetluse lõpp – just seaduse tasandil, kuna erinevatel kohtunikel, usaldusisikutel kohtutäituritel on erinev lähenemine ja seisukohad.

VTK lk 9 viimane lõik: *“Kuna ka MJA lahendamisele järgnevate VÜK/KVM menetluste ajal jäävad peatatud täitemenetlustes tehtud toimingud, sealhulgas sissetulekute ja konto arest, jõusse, kuid ei realiseeru, täpsustatakse õigusselguse huvides, et ka nende menetluste vältel ei kehti peatatud täitemenetlustes seatud arestide piirangud ja vabastused.”*

KVM algatatakse koos pankrotimenetlusega või sellele eelneb pankrotimenetlus.

Pankroti väljakuulutamisel PankrS § 45-st tulenevalt võlgniku varale kohaldatud arest lõpeb, st sundtäitmise peatamine asendub aresti tühistamisega. Uusi aresti ei võeta täitmisele, v.a juhul, kui arestimisaktil on märge, et arestimine kohaldatakse pankrotis võlgniku suhtes (massikohustus, PankrS § 149).

Pankroti- või maksejõuetusavalduse menetlusse võtmisel kehtestatud käsutuskeeld teha toiminguid ilma ajutise pankrotihalduri või usaldusisiku ajutise pankrotihalduri õigustega asendub vara käsutamise üleminekuga pankrotihaldurile. Erasiku puhul pankrotihaldur määrab, millises ulatuses saab võlgnik kontol olevaid vahendeid kasutada.

Pärast pankrotimenetluse lõpetamist konto käsutusõigus läheb üle võlgnikule, pankrotihalduri piirangud kaotavad kehtivuse. Tühistatud areste ei saa uuendada, vajadusel tuleb algatada uued sundtäitmised ehk peatamine enam ei kehti.

Usaldusisikul KVM-is ei ole enam ajutise pankrotihalduri õigusi, MJA menetluses tehtud kohtu peatamised ja käsutuskeelud on eemaldatud pankroti väljakuulutamisega ja KVM jätkamisel pärast pankrotimenetluse lõpetamist neid taastada enam ei saa. Kui need on vajalikud, siis peab seadus võimaldama kohtul KVM-s neid uuesti seada. Seega meie hinnangul ei ole eelpool viidatud VTK lk 9 viimase lõigu sõnastus õige KVM menetluse osas.

Kui kohus ei kohalda MJA menetlemise ajal PankrS § 20 lg 1 järgset käsutuskeeldu, saab võlgnik VTK kohaselt vabalt kasutada kõiki sissetulekuid ja kontovahendeid seni, kuni MJA lahendatakse — ka juhul, kui varasemas täitemenetluses on tema sissetulekule seatud arest.

Mõju sissenõudjale on negatiivne. VTK põhjendab seda lahendust argumendiga, et MJA menetlus kestab tavaliselt vaid paar kuud ning et võlgnik on eeldatavasti motiveeritud vahendeid heas usus koguma. See eeldus ei ole sissenõudja seisukohast usaldusväärne tagatis: heausksuse hindamine toimub tagantjärele ja alles siis, kui usaldusisik või kohus tuvastab kuritarvitamise, mistõttu kaotatud sissetulek võib olla juba kasutatud. Lisaks tähendab iga MJA-avaldus, ka põhjendamatu või tulemuseta jääv avaldus, sissenõudjale automaatset ajutist loobumist juba käimasoleva täitemenetluse käigus seatud aresti mõjust, ilma et sissenõudjal oleks sellele reaalset vastuväidet. Maksejõuetuse avalduse läbivaatamise menetluse algatamisest ei tohiks saada võlgniku jaoks vahendit, et aresti alt raha vabaks saada ja seda sõltumata avalduse läbivaatamise tulemusel kohtu poolt tehtud otsusest (FIMS § 18. lg 2).

Kui siiski otsustatakse regulatsiooni kasuks, kus täitemenetluse peatamisel on konto täies ulatuses vabaks kasutamiseks, siis regulatsioon peaks nägema ette kiirema ja sisulisema kontrollimehhanismi (nt lühem tähtaeg käsutuskeelu kohaldamise otsustamiseks) või vähemalt kohustuse teavitada mõjutatud sissenõudjaid MJA esitamisest ja käsutuskeelu kohaldamise otsusest, et sissenõudjal oleks reaalne võimalus oma huve kaitsta juba MJA menetlemise etapis, mitte alles hiljem VÜK/KVM menetluses.

3. Täitemenetluse peatamine võlgniku surma korral (VTK p 3.2.6)

VTK kavandab täitemenetluse automaatse peatamise võlgniku surmast kuni pärimismenetluse või pärandvara inventuuri lõpuni.

Kas on mõeldud, et täitemenetlus peatub automaatselt seaduse alusel või isiku surm lisatakse uue õigusliku alusena TMS § 46 loetellu ja täituri on kohustus täitemenetlus peatada, st eeldatakse täituri tegevust? Arvestades, et võlgniku surma fakt mõjutab kõiki võlgniku suhtes toimuvaid täitemenetlusi toetavad krediidiasutused kui arestide täitjad regulatsiooni, mille kohaselt krediidiasutustel on õigus peatada surnud isiku kontodele seatud arestide täitmine, kui krediidiasutus on teada saanud konto omaniku surmast ilma, et kohtutäitur peaks selleks saatma TMS § 50 kohase eraldi korralduse.

Mõju sissenõudjale on osaliselt negatiivne. VTK tunnistab seda otsesõnu: peatamine võib pikendada nõude rahuldamiseks kuluvat aega, kuna vara realiseerimine viibib kuni pärijate või pärandvara õigusliku seisundi selgumiseni. Pärimismenetlus või pärandvara inventuur võib kesta märkimisväärselt kauem kui VTK-s MJA menetluse kohta eeldatud "paar kuud", mis suurendab sissenõudja jaoks nõude rahuldamise viivitust ja sellega kaasnevat majanduslikku riski (nt vara väärtuse langus, teiste võlausaldajate konkureerivad nõuded pärandvarale).

Kuigi eesmärk kaitsta pärijate menetluslikke õigusi on õigustatud, tuleks kaaluda ajalise piiranguga peatamist (nt maksimaalne tähtaeg) või sissenõudjale antavat võimalust taotleda peatamise lõpetamist, kui pärimismenetlus viibib põhjendamatult, et vältida ebamääratud kestusega peatamist sissenõudja arvel.

4. Täitemenetluse osaline peatamine (VTK p 3.2.1)

Sissenõudja seisukohast on see muudatus valdavalt positiivne, kuna väldib põhjendamatut kogu menetluse seiskumist ühe kitsa vaidluse tõttu.

Toetame osalist peatamist sõltuvalt vara liigist, st peatada saab kinnisvarale või väärtpaberitele sissenõude pööramise, samal ajal kui kontodel olevale varale sissenõude pööramine jätkub või vastupidi peatatakse kontodel olevale varale sissenõude pööramine, samal ajal täitemenetlus jätkub kinnisvara/ väärtpaberite osas.

Samas on VTK koostaja esitanud ka järgmise näite: „*Kui võlgnik esitaks näiteks sissenõudja vastu hagi sundtäitmise lubamatuks tunnistamiseks üksnes teatud summa, mitte kogu võlgnevuse ulatuses, saaks*

kohus peatada täitemenetluse üksnes vaidlusaluse summa sissenõudmise osas. Täitemenetlus saaks seega jätkuda selle võlgnevuse osa suhtes, mida ei ole vaidlustatud.“ Kui osalise peatamise mõtteks on ka võimalus, et kontodel olevate vahenditele pööratavat sissenõuet saab osaliselt peatada, siis see toob kaasa arenduste keerukuse. Vastavad arendused tuleb teha nii kohtutäiturite arestimissüsteemides kui pankade arestimissüsteemides.

Osalise peatamise riskiks sissenõudja jaoks on kohtutäituri või kohtu suurenenud kaalutusõigus peatamise ulatuse üle otsustamisel, mis võib esialgu kaasa tuua ebaühtlast praktikat ja täiendavaid vaidlusi selle üle, mil määral peatamine sissenõudja nõuet mõjutab.

Oleks vajalik, et seadus näeks ette selged kriteeriumid või vähemalt loetelu asjaoludest, mida kohtutäitur ja kohus peavad osalise peatamise ulatuse hindamisel arvesse võtma, et vähendada ebaühtlase kohaldamise riski sissenõudja kahjuks.

Kokkuvõtte

Sissenõudjate huvides on toetada muudatusi, mis vähendavad põhjendamatut täitemenetluse täielikku seiskumist (osaline peatamine, konkureerivate arestide regulatsioon) ja sundtäitmise aegumise selget peatumist peatamise ajaks.

Samas tuleks eelnõu väljatöötamisel kaaluda lahenduste muutmist või taotleda täiendavaid tagatise järgnevatel punktides:

- (i) sissetuleku ja konto käsutuspääsude automaatne ja tingimusteta vabastamine igal peatamise juhul;
- (ii) võlgnikule antav vaba käsutusõigus MJA menetlemise ajal ilma kiire ja sisulise kontrollimehhanismi ning sissenõudja teavitamiskohustusega; ja
- (iii) ajaliselt piiramata täitemenetluse peatamine võlgniku surma korral.

Neis punktides teeme ettepaneku kaaluda VTK-s toodud lahenduste muutmist või täiendavate tagatiste (teavitamiskohustus, ajaline piirang, kiirendatud kontroll) lisamist, et säilitada VTK deklareeritud eesmärk — menetlusosaliste huvide tasakaal — ka praktikas, mitte üksnes võlgniku kasuks kaldudes.

Loodame, et ministeeriumil on võimalik Pangaliidu seisukohtade ja ettepanekutega arvestada. Oleme valmis osalema aruteludes et oma seisukohti täiendavalt selgitada.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Katrin Talihärm
Tegevjuht